

Žaliojo miesto susitarimas

Aiškinamasis raštas dėl stebėsenos ir atskaitomybės bei privalomųjų rodiklių

Čia trumpai apžvelgiami Žaliojo miesto susitarimo (ŽMS) stebėsenos ir atskaitomybės (SA) pagrindiniai reikalavimai ir pateikiami privalomieji rodikliai kiekvienai iš penkių sričių, aptariamų Žaliojo miesto susitarime: oro, vandens, gamtos ir biologinės įvairovės, atliekų ir žiedinės ekonomikos bei triukšmo.

Atskaitomybė kaip svarbi Žaliojo miesto susitarimo dalis

Pasirašiusieji miestai privalo teikti ataskaitas apie pažangą penkiose skirtingose Žaliojo miesto susitarimo srityse. SA sistema – šiuo metu dar kuriama – atspindės pažangą siekiant šių tikslų.

Pagrindinė atskaitomybės paskirtis pagal ŽMS:

- pateikti įrodymų, kaip pasirašiusieji miestai juda link penkių ŽMS tikslų;
- leisti pasirašiusiesiems miestams fiksuoti savo pažangą lyginant su kitų miestų pažanga.

Privalomieji rodikliai

Visus privalomuosius rodiklius rasite tolesniuose puslapiuose.

Siekiant išvengti papildomos naštos miestams, privalomųjų rodiklių skaičius apribotas ir todėl išsamiai neapima kiekvienos ŽMS srities.

Neskaitant privalomųjų rodiklių, miestai gali naudoti kitus vietoje apibrėžtus rodiklius, kad stebėtų pažangą siekiant savo specifinių vietos tikslų.

Privalomųjų rodiklių naudojimas

Privalomieji rodikliai skirti naudoti:

- nustatant atskaitos tašką (t. y. pradinį tašką kiekvienoje srityje) per dvejus metus nuo ŽMS pasirašymo;
- teikiant ataskaitas apie pokyčius lyginant su pradiniu tašku reguliariai per trejus metus.

Ataskaitų teikimo priemonė

Ataskaitų teikimo priemonė netrukus bus prieinama. Praktiškai jums reikės užpildyti du skyrius: privalomųjų rodiklių ir veiksmų.

Privalomieji rodikliai: Ataskaitas numatoma teikti internetu naudojant specialią priemonę, kurioje bus galima tiesiai įrašyti rodiklių vertes.

Veiksmai: *planuojamiems* veiksams (→ pradinio taško ataskaita) ir *įgyvendintiems* veiksams (→ pažangos ataskaita) reikės užpildyti formą (anglų kalba), kurią paskui bus galima įkelti į specialią ataskaitų teikimui skirtą vietą interneto svetainėje.

Oras

Miestai įsipareigoja žymiai pagerinti miestų oro kokybę artėjant prie PSO oro kokybės gairių atitikimo ir kuo greičiau nustojant viršyti ES oro kokybės standartų nustatytas ribas.

— **PM_{2.5} koncentracijos lygiai [aukščiausias metinis vidurkis, nustatytas foninėse priemiesčių arba miestų stotyse]**

Šis rodiklis reiškia kietųjų dalelių (PM) 2.5 metinius vidutinius koncentracijos lygius aukščiausiuose fono lygiuose.

Nuoroda: ES aplinkos oro kokybės direktyvos ([2008/50/EB](#) bei [2004/107/EB](#)) ir [naujos PSO oro kokybės gairės](#)

— **PM₁₀ dienos koncentracijos lygiai [didžiausias dienų skaičius per metus, viršijantis PSO rekomendaciją 45 µg/m³, nustatytas priemiesčių arba miestų fonuose arba eismo taršą matuojančiose stotyse]**

Šis rodiklis reiškia kietąsias daleles PM₁₀ dienomis, viršijančiomis 45 µg/m³ priemiesčių arba miestų fonuose arba eismo taršą matuojančiose stotyse.

Nuoroda: ES aplinkos oro kokybės direktyvos ([2008/50/EB](#) bei [2004/107/EB](#)) ir [naujos PSO oro kokybės gairės](#)

— **NO₂ koncentracijos lygiai (aukščiausias metinis vidurkis, nustatytas eismo stotyse)**

Šis rodiklis reiškia azoto dioksido (NO₂) metinius vidutinius koncentracijos lygius aukščiausiuose eismo vietų lygiuose.

Nuoroda: ES aplinkos oro kokybės direktyvos ([2008/50/EB](#) bei [2004/107/EB](#)) ir [naujos PSO oro kokybės gairės](#)

Vanduo

Miestai įsipareigoja padaryti didelę pažangą gerinant vandens telkinių kokybę ir vandens vartojimo efektyvumą.

— **Vandens namų ūkio reikmėms suvartojimas (litrai / vieno gyventoją / per dieną)**

Šis rodiklis matuoja vandens namų ūkio reikmėms suvartojimą ir yra apskaičiuojamas litrais vienam gyventojui per dieną.

Nuoroda:

Pvz., 2023 m. Europos žaliosios sostinės apdovanojimas, [Aiškinamoji pastaba](#) (2020 m. gegužės mėn.).

— **Nuotėkio iš infrastruktūros rodiklis (NIR)**

Nuotėkio iš infrastruktūros rodiklis (NIR) – tai esamų faktinių metinių nuostolių (EFMN) ir neišvengiamų faktinių metinių nuostolių (NFMN) santykis

NIR = EFMN / NFMN

NIR – tai veiksmingumo rodiklis dėl nuotėkio, kuris koreguoja išmatuotą nuostolį, atsižvelgiant į darbinį slėgį ir tinklo ilgį.

Nuoroda:

Canfora P., Antonopoulos I. S., Dri M., Gaudillat P., Schönberger H. (2019) Best Environmental Management Practice for the Public Administration Sector (Geroji aplinkosaugos vadybos praktika viešojo administravimo sektoriui.) JTC mokslas politikos ataskaitai [EUR 29705 EN](#); 2020 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) [2020/2184](#) dėl žmonėms vartotii skirto vandens kokybės

— **Miesto nuotėkų procentas atitinka UWWTD reikalavimus (dėl surinkimo ir antrinio valymo)**

Nuotėkų apkrovos procentas atitinka Direktyvos dėl miesto nuotėkų valymo (UWWTD) reikalavimus dėl surinkimo ir antrinio valymo.

Nuoroda:

Direktyva dėl miesto nuotėkų valymo ([UWWTD](#)) dėl surinkimo (3 straipsnis) ir antrinio valymo (4 straipsnis).

Gamta ir biologinė įvairovė

Miestai įsipareigoja siekti svarios pažangos saugant ir didinant miesto biologinę įvairovę, plečiant miesto žaliąsias zonas, gerinant jų kokybę ir stabdant miesto ekosistemų praradimą bei jas atkuriant.

— Saugomų natūralių zonų, atkurtų ir natūralizuotų zonų valstybinėje savivaldybės žemėje procentas

Būsenos ir tendencijos rodiklis, kuriuo įvertinamas saugomų natūralių zonų, atkurtų ir natūralizuotų savivaldybės zonų apimtis lyginant su visomis savivaldybės paviršiaus plotais.

Nuoroda:

Biologinės įvairovės konvencija (CBD) (2014 m.) [User's Manual on the Singapore Index on Cities' Biodiversity](#) (Naudotojo vadovas dėl Singapūro rodiklio dėl miestų biologinės įvairovės); Maes J ir kt., Enhancing Resilience of Urban Ecosystems through Green Infrastructure (Miesto ekosistemų atsparumo gerinimas pasitelkiant žaliąją infrastruktūrą.) Galutinė ataskaita, [EUR 29630 EN](#), Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas, 2019 m.; Dumitru, A.; Wendling, L. (2021) [Evaluating the Impact of Nature-based Solutions: Appendix of Methods](#). Publications Office of the European Union, Brussels, 2021, ISBN 978-92-76-22960-5, doi:10.2777/11361.

— Medžių lajos dangos procentas mieste

Būsenos rodiklis, kuriuo vertinama augančių medžių proporcija (su potencialu užaugti iki visiškos brandos) lyginant su miesto zona ir kuriuo suteikiama ryšio indikacija.

Nuoroda:

Doick ir kt. (2019) [The Canopy Cover of England's Towns and Cities](#): : baselining and setting targets to improve human health and well-being (Anglijos miestelių ir miestų medžių lajos danga: atskaitos taško ir tikslų nustatymas siekiant gerinti žmonių sveikatą ir gerovę); [Europos miestų atlasas](#).

— Paukščių rūšių skaičiaus pokytis miesto teritorijoje / užstatytose miesto zonose

Tendencijų rodiklis, padedantis suprasti rūšių įvairovės pokyčius: paukščių kaip buveinių kokybės faktinio rodiklio naudojimas; svarbu sutelkti dėmesį į tankiai apstatytas zonas, kuriose rūšių skaičius neišvengiamai mažesnis už natūralių ekosistemų rūšių skaičių; pokytis gali įvykti dėl rūšių grąžinimo arba išnykimo.

Nuoroda:

Biologinės įvairovės konvencija (CBD) (2014) [User's Manual on the Singapore Index on Cities' Biodiversity](#) (Naudotojo vadovas dėl Singapūro rodiklio dėl miestų biologinės įvairovės).

Atliekos ir žiedinė ekonomika

Miestai įsipareigoja judėti link žiedinės ekonomikos žymiai pagerinant buitinių komunalinių atliekų tvarkymą, smarkiai sumažinant atliekų susidarymą ir šalinimą į sąvartynus bei smarkiai padidinant pakartotinį naudojimą, remontą ir perdirbimą.

— Komunalinės atliekos, sukuriamos vieno gyventojų (tonomis)

Šiuo rodikliu matuojamas mieste sukuriamų komunalinių atliekų svoris, įskaitant eksportui paruoštas atliekas prieš tvarkymą, tenkantis vienam gyventojui.

Rodiklis turi būti suskirstytas į skirtingas atliekų frakcijas (žr. Eurostatą), kiek tai įmanoma.

Rodiklis gali būti išreikštas „vieno gyventojų per metus sukuriamų komunalinių atliekų tonomis“.

Nuoroda:

Eurostato duomenų bazės apibrėžtis; [Eurostato rengimo vadovas](#).

— Komunalinių atliekų perdirbimo apimtis (%)

Šiuo rodikliu matuojamas perdirbamų komunalinių atliekų dalis iš visų sukuriamų komunalinių atliekų. Perdirbimas apima medžiagų perdirbimą, kompostavimą ir anaerobinį skaidymą. Šis santykis išreikštas procentais (%), kadangi abu dydžiai matuojami tuo pačiu vienetu, t. y. tonomis.

Nuoroda:

[Eurostato duomenų bazės apibrėžtis](#); [Eurostato rengimo vadovas](#); [ES miestų darbotvarkės partnerystė dėl žiedinės ekonomikos](#).

— Į sąvartynus šalinamos komunalinės atliekos (%)

Šiuo rodikliu matuojama miesto ribose surinktų komunalinių atliekų dalis, kuri šalinama į sąvartynus (mieste ir už miesto ribų) procentais. Rodiklis išreikštas „į sąvartynus šalinamų komunalinių atliekų tonomis / surinktų komunalinių atliekų tonomis“. Be to, jis gali būti išreikštas absoliučiais dydžiais vienam gyventojui, kad būtų galimas palyginimas tarp miestų.

Nuoroda:

[Eurostato rengimo vadovas](#).

Triukšmas

Miestai įsipareigoja pasiekti žymaus triukšmo taršos miestuose sumažėjimo ir artėjimo prie PSO rekomenduojamų lygių.

— Gyventojų, patiriančių vidutinius dienos–vakaro–nakties triukšmo lygius (Lden) ≥ 55 dB, procentas

Gyventojų, patiriančių vidutinius dienos–vakaro–nakties triukšmo lygius (Lden) ≥ 55 dB, procentas

Nuoroda:

Aplinkos triukšmo direktyva ([2002/49/EB](#)) 5 str., 6 str.; II priedas; Europos aplinkos agentūra, [Exposure of Europe's population to environmental noise](#) Europos gyventojų patiriamas aplinkos triukšmas.

— Gyventojų, patiriančių nakties triukšmą (Lnight) ≥ 50 dB, procentas

Gyventojų, patiriančių nakties triukšmą (Lnight) ≥ 50 dB, procentas

Nuoroda:

Aplinkos triukšmo direktyva ([2002/49/EB](#)) 5 str., 6 str.; II priedas; Europos aplinkos agentūra, [Exposure of Europe's population to environmental noise](#) Europos gyventojų patiriamas aplinkos triukšmas.

— Didelį miego trikdydama patiriančių (suaugusių) gyventojų procentas

Triukšmą patiriančių gyventojų duomenys (t. y. iš pirmiau minėtų 1 ir 2 rodiklių) gali būti sujungti su dozės–efekto ryšiais (t. y. formulės, nurodančios kaip efektas kinta kaip poveikio funkcija), siekiant apskaičiuoti žalingą triukšmo poveikį sveikatai. „Didelis miego trikdymas“ –tai vienas iš efektų (arba „poveikis sveikatai“), kuriuos galima apskaičiuoti; tai susiję su pirmiau minėtu Lnight rodikliu.

Nuoroda:

2020 m. kovo 4 d. Komisijos direktyva (ES) [2020/367](#), iš dalies keičianti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/49/EB III priedą dėl aplinkos triukšmo žalingo poveikio vertinimo metodų nustatymo; Europos aplinkos agentūra (2019 m.) [nvironmental noise in Europe – 2020](#) (Aplinkos triukšmas Europoje – 2020 m.).

